

Tekst: Nettie Kramer

Beeldbegeleiding met leerlinginterviews

‘Ik wil leerlingen een stem geven’

Marijn Schilders geeft haar begeleiding van leraren met video iets extra's mee: ze filmt niet alleen de leraar, maar interviewt ook leerlingen. Met verrassende resultaten. Via de LBBO Academie gaf ze een training voor beeldbegeleiders. Deze werd zó enthousiast ontvangen dat redactielid Nettie Kramer haar bevroeg over haar aanpak. Wat levert deze op?

Interview

Dat Marijn communiceren méér vindt dan alleen praten, is duidelijk te zien in haar curriculum vitae. Ze deed de opleiding beeldcoaching, gericht op coachen van leraren, bij Christine Brons en bij Ann Geelen. De laatste leidde haar op als beeldcoach-generalist. Ze schoolde zich verder bij het Centrum voor Lichaams-taal in België om zich te specialiseren in non-verbale communicatie. Eerder werkte ze jarenlang als journalist en cameravrouw bij de publieke omroep. Hierbij ging het er altijd om mensen vragen te stellen en hun verhaal goed in beeld te brengen. Marijn regisseerde en filmde bijvoorbeeld de programma's *Puberruil*, *Spoorloos* en *Boer zoekt vrouw*, om maar wat te noemen.

De kracht van beelden

Dat ze mooi kan filmen, zie ik meteen als Marijn een paar voorbeelden van haar opnames toont. Het zijn prachtige beelden met goed geluid, die haar professionaliteit als filmer tonen. Dit maakt dat je als kijker geboeid blijft kijken en niet afhaakt. De opnames van leerlingen en gesprekken met leraren die ze laat zien, uiteraard met toestemming van de betrokkenen, zijn ook schitterend. En het resultaat verrast iedere keer weer. ‘De kracht van coachen met video’, vertelt Marijn, ‘is voor mij dat het niet praten óver, maar praten mét behulp van beelden is. Leraren zeggen dat ze op die manier snel “terug in het moment zitten”, in plaats van

dat ze zich een situatie moeten herinneren. Dat ik als beeldcoach niet uit het onderwijs kom, is ook een voordeel. Ik kijk met een andere, frisse blik. Via fragmenten kan ik snel de sterke kanten en ontwikkelpunten van een leraar laten zien. De goede vragen stellen bij die beelden, zet iets in gang.’

Een schat aan informatie

Hoe en waarom maakte Marijn eigenlijk de overstap naar het onderwijs? ‘Jaren geleden, toen ik het kinderprogramma *Hier slaap ik* mede bedacht, is er al een zaadje geplant’, vertelt ze. ‘Ik zag toen hoe leuk het was om kinderen via een camera te laten vertellen over zichzelf, over hoe zij over dingen denken en wat hen bezighoudt. Ouders zeiden toen ook al: “Wat boeiend om eens op een andere manier naar ons kind te kijken.” Destijds interviewde en filmde ik kinderen in hun eigen vertrouwde omgeving, hun slaapkamer.

Filmen doet iets met iemand. Dat zag ik bijvoorbeeld ook heel duidelijk toen ik jongeren met een beperking filmde voor het programma *No Limits Network*. Er gebeurde iets met hen, ze hadden na afloop duidelijk meer zelfvertrouwen. Ze zagen dat ze méér waren dan hun beperking. Dat was voor mij de aanleiding om te stoppen met mijn journalistieke camerawerk. Ik wilde beeld echt gaan inzetten voor de ontwikkeling van mensen. Ik wist trouwens eerst helemaal niet dat beeldbegeleiding of beeldcoaching bestond; ik kende de term niet eens. Zowel Christine Brons als Ann Geelen vond het interessant om mij, met mijn achtergrond, op te leiden tot beeldcoach. Het interviewen van leerlingen ben ik tijdens mijn opleiding gaan uitproberen. Toen ik op scholen ging filmen, dacht ik vaak: hoe ervaren leerlingen deze leraar, wat vinden zij ervan? Er ligt een schat aan informatie in elke klas. Die wilde ik naar boven halen.’

‘Ik wil beeld inzetten voor de ontwikkeling van mensen’

Boeiende gesprekken

Wat zij voorheen voor de omroep deed, kinderen bevragen, is niet veel anders dan wat ze nu doet, vindt Marijn. ‘De focus ligt nu alleen meer op hun ervaring in de klas en wat ze van de leraar vinden. Vertel eens, wat valt jou op? Wat gaat goed, wat kan beter? Wat heb jij nodig van jouw leraar? Kinderen kunnen dit heel goed aangeven. Als je echt naar ze luistert en doorvraagt, is er zoveel waardevols te horen.’

Marijn geniet van alle gesprekken die ze mag voeren: ‘Het is altijd weer verrassend, boeiend en nuttig wat leerlingen te vertellen hebben.’ Haar werkterrein is breed. ‘Ik coach in het bedrijfsleven en in het onder-

wijs, van primair onderwijs tot hoger onderwijs. En ik interview alle leeftijden, van leerlingen uit groep 3 tot en met studenten.’

Communiceren via beeld

Afgelopen jaar kwam er een nieuwe uitdaging bij voor Marijn: online beeldcoaching, het begeleiden van leraren die online gingen lesgeven. ‘Online lesgeven is toch een beetje als camerapresentatie; je communiceert via beeld en dan is de techniek ook belangrijk. Ik ging praktisch met leraren aan de slag: zet je computer op ooghoogte, kijk regelmatig in die kleine lens, dan kijk je de leerling echt aan en maak je contact. Zorg voor goed geluid – onderschat nooit het belang van geluid! En inhoudelijk ondersteunde ik leraren bij het vormgeven van hun online lessen. Hoe vertaal je een klassikale les naar een online of een hybride les? Dat bleek lastig.’ Het viel Marijn op dat wat er in de ‘fysieke’ les plaatsvindt aan interactie – zoals vragen stellen, leerlingen actief betrekken bij de les – amper gebeurde tijdens online lessen. ‘Het werd meer zenden en er was weinig afwisseling.’

Nieuwe spelregels

Was dit te voorkomen geweest? Marijn stelt: ‘We zijn vergeten om tijdens die eerste lockdown te starten met het opnieuw bepalen van de spelregels. Hoe gaan we in deze vorm lesgeven? Wat spreken we

Marijn Schilders

Zelf leerlingen bevragen

Waar kan je op letten als je als beeldbegeleider interviews wilt gaan inzetten bij het begeleiden van leraren? Marijn geeft enkele tips voor het afnemen van interviews:

1. Kies een rustige plek uit.
2. Neem de tijd.
3. Wees oprecht nieuwsgierig.
4. Ga het gesprek in met één of twee hoofdvragen – de rest volgt vanzelf.
5. Luister goed naar wat leerlingen zeggen.
6. Vraag eens door op situaties die je in de klas zag.

met elkaar af? Als ik met leerlingen in gesprek ging over waarom ze bijvoorbeeld hun camera niet aan wilden doen, vertelden zij dat dit aan ene kant vaak met schaamte te maken had of met bijvoorbeeld angst voor screenshots. En aan de andere kant zeiden leerlingen ook: "Ik word toch niet betrokken bij de les. Waarom zou ik dan mijn camera aanzetten?" Een paar leerlingen vertelden me dat ze tijdens de les vaak andere dingen gingen doen, dat had de leraar toch niet door. Goede communicatie met de leerlingen had veel online-ellende kunnen voorkomen.' Marijn heeft veel leerlingen geïnterviewd over online

les krijgen. 'Die interviews zijn op verschillende manieren gebruikt, als onderdeel van training en coaching die ik gaf. En een schoolteam heeft deze video's voor ontwikkeling van het onderwijs gebruikt. Dat is ook echt mijn ambitie: leerlingen een stem geven, zodat het onderwijs beter wordt. Het kan altijd beter!'

Ieder gesprek is anders

Hoe gaat Marijn te werk als ze leerlingen interviewt tijdens een begeleidingstraject van hun leraar? 'Vooraf is samen met de school alles geregeld omtrent de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en zijn de ouders ingelicht. Als ik in een klas ga filmen, stel ik mezelf eerst voor aan de leerlingen. Ik leg uit wat ik kom doen. Op dat moment nodig ik al leerlingen uit om zich te laten interviewen door mij; dat is op vrijwillige basis. Soms gaan er direct veel vingers omhoog, soms maar een paar. De eerste keer film ik in de klas. Zo zijn leerlingen al een beetje aan me gewend. Na de tweede klassenopname ga ik ook kinderen interviewen. Met hen bespreek ik van tevoren hoe ik werk; ik leg uit dat hun leraar het interview gaat bekijken en vraag of dat oké is. Na afloop van het filmen check ik dat nog een keer. Tijdens het filmen zorg ik dat ik in een rustige ruimte zit. De camera zet ik naast me. Die is aanwezig, maar niet heel opvallend. Ieder gesprek is anders. Leerlingen mogen ook kritiek hebben, maar ik vraag hun wel om deze uit te leggen. Ze mogen alles zeggen, maar dan moeten ze het wel onderbouwen. Gesprekken duren gemiddeld een kwartier, soms langer en soms wat korter. Dat wisselt per leerling.'

'De camera zet ik naast me. Die is aanwezig, maar niet heel opvallend'

Behapbaar

Marijn kort de interviews na afloop wat in. 'Ik behoud de belangrijkste dingen, want het moet voor leraren behapbaar blijven om ze te bekijken. Zij doen dat zelfstandig. Tijdens het coachgesprek komen vervolgens zowel de beelden uit de klas als de interviews ter sprake. We bespreken wat het zien hiervan met de leraar heeft gedaan en wat een vervolgstap kan worden. Ieder leerlinginterview heeft nog een vervolg. Voor de leraar zijn er dan genoeg aanknopingspunten om op door te gaan. En een leerling moet het gevoel hebben dat wat hij heeft gezegd ook echt door de leraar is gezien en gehoord.'

Andere insteek

Wat is er de meerwaarde van om leerlingen op deze manier bij een begeleidingstraject te betrekken? Wat

Tip van de redactie! Lees ook het artikel 'Speelveld van het kind, filmen op school én thuis' van Marianne Bookelmann en Inger Steinmetz (maart 2021). Je vindt het in de materialenbank op lbbo.nl.

levert dit meer op dan een individueel gesprek van een leraar of mentor met een leerling? 'Doordat ik niet uit het onderwijs afkomstig ben, stel ik andere vragen', zegt Marijn. 'Ik heb geen geschiedenis met de leerlingen en met de school. Er is geen gezagsverhouding tussen mij en de leerlingen en daardoor durven ze wat makkelijker dingen te zeggen. Ik heb geen vragenlijstje waarmee ik werk, alles mag besproken worden. Het gesprek gaat over het onderwijs, de klas, de leraar en vaak ook over persoonlijke dingen. Ik benoem ook wat ik zag in de klas en vraag daarop door. Doordat ik leerlingen actief bij een traject betrek, voeg ik er een extra dimensie aan toe.'

“Zet je gekleurde bril af en kijk eens onbevangen naar je leerling”

Wat deze aanpak leerlingen brengt

Marijn hoort van leraren dat leerlingen na afloop eigenlijk altijd blij de klas in komen. Ze geeft een voorbeeld: 'Een meisje dat erg verlegen was en van wie haar juf niet had gedacht dat ze zich zou laten interviewen, deed toch mee omdat haar vriendin had gezegd: "Dat is leuk, moet je doen." Tijdens ons gesprek vertelde ze wat ze lastig vond en waarom. Heel beeldend en open sprak ze over zichzelf. De leraar vertelde dat ze sinds dat gesprek vrijer is geworden, meer durft.' Ze vervolgt: 'Als je kinderen bevrageet, één op één, zijn ze heel open en eerlijk in wat ze zeggen. Ik ontdek samen met hen wat fijn is in de klas en wat beter kan. De interviews helpen leraren om de relatie met leerlingen beter te maken. En een goede relatie is toch vaak de basis om tot leren te komen.'

Wat het leraren brengt

Marijn vertelt dat ze leraren altijd het volgende advies geeft, voordat zij een interview gaan bekijken: 'Zet je gekleurde bril af. Als leraar heb je altijd een oordeel over een leerling en dat kan je in de weg staan. Probeer eens onbevangen, "door de ogen van een ander" te kijken en luisteren.'

Samen met Marijn bekijk ik een paar fragmenten waarin leraren vertellen over hun ervaring met het terugkijken van leerlinginterviews en wat dat hun oplevert. Iemand vertelt: 'Ik heb echt dingen aangepast naar aanleiding van wat de leerlingen in de interviews zeiden.' Een ander: 'Een paar kinderen zeiden dat ik vaak sarcastische grapjes maak. Dat bedoelden ze niet op een negatieve manier; ze vonden het wel leuk. Toch triggerde die opmerking mij wel, omdat ik me realiseerde dat ik geen juf wil zijn die bekendstaat om haar sarcastische grapjes. Dus daarin heb ik wel iets veranderd na het zien van de beelden.'

*Tip van de redactie! Marijn geeft ook de training **Filmen & Techniek**, een op maat gemaakte cursus over hoe je filmt in een klas, over filmtechniek en over monteren. Meer informatie: jouwcommunicatiecoach.com.*

'De interviews helpen de relatie met leerlingen te verbeteren'

Weer een ander vertelt: 'Door het zien van het interview heb ik een ander beeld gekregen van deze leerling. Na het interview ben ik met hem in gesprek gegaan. We hebben samen besproken wat hij van mij nodig heeft in de klas. Onze band is erg verbeterd. Ik begrijp hem nu veel beter.'

Dan nog een laatste opmerking van een leraar: 'Ik ben door dit beeldcoachtraject echt trotser geworden op mijn vak. Ik zag door de beelden dat ik het goed doe met de kinderen in de klas en ik heb gezien hoe ik het nóg beter kan doen. De opbouwende feedback en de mooie woorden die ik van de kinderen te horen kreeg, hebben mij trots en blij gemaakt!'

Nettie Kramer

Nettie Kramer is redactielid van 'Beter Begeleiden', zelfstandig beeldbegeleider in het onderwijs (zbo'er) en interim-leraar.